

simi, ex admonitione solemnitatis Martyrum, ut intelligamus quia Martyres tribulationem hic passi sunt corporalem; nos in quantacumque pace simus, necesse est patiamur tribulationem spiritalem¹: et necesse est ut inter scandala, et zizania, et paleam gemat Ecclesia et illa massa, donec messis veniat, donec ventilabrum, donec veniat ultima ventilatio, ut separetur palea a frumento, donec ad horreum redigatur². Quod donec fiat, clamemus: « Ego vero egenus et pauper sum; Deus, adjuva me: adjutor meus es tu, Domine; ne tardaveris. Quid est, « Ne tardaveris? » Quia multi dicunt: Longum est ut veniat Christus. Quid ergo, quia dicimus, « Ne tardaveris, » venturus est antequam statuit venire? Quid sibi vult hoc votum: « Ne tardaveris? » Ne mihi tardius videatur quod venturus es. Tibi enim longum videtur; non Deo longum videtur, cui mille anni dies unus est, vel tres horæ vigiliæ³. Sed tu si non habueris tolerantiam, tardum tibi erit: et cum tibi tardum erit, deflecteris ab eo, et eris similis illis, qui in eremo fatigati sunt, et festinaverunt a Deo petere delicias, quas illis in patria reservabat; et cum non darentur deliciæ in itinere, quibus forte corrumpentur, murmuraverunt adversus Deum, et redierunt corde in Ægyptum⁴; unde corpore fuerant separati, corde redierunt. Noli ergo tu sic, noli sic: time verbum Domini dicentis: « Mementote uxoris Lot⁵. » Et ipsa in via, jam liberata de Sodomis, retro respexit; ubi respexit, ibi remansit: facta est statua salis⁶ ut condat te. Exemplo enim tibi data est, ut tu cor habeas, non remaneas fatuus in via. Attende remanentem, et transi: attende respicientem retro, et tu in anteriora extentus esto, sicut Paulus. Quid est non respicere retro⁷? Quæ retro oblitus, inquit. Ideo sequeris

¹ Matth. xiii, 30. — ² Id. iii, 12. — ³ Psal. lxxxix, 4. — ⁴ Exod. xvi, 2, et Act. vii, 39. — ⁵ Luc. xvii, 32. — ⁶ Gen. xix, 29. — ⁷ Philp. iii, 13.

vocatus ad supernam palmam, de qua postea glories. Quia idem Apostolus dicit: « Superest mihi corona justitiæ, quam mihi reddet Dominus in illo die justus Judex¹. »

ENARRATIO I

IN PSALMUM LXX.

SERMO I.

De prima parte Psalmi.

I. IN omnibus Scripturis sanctis, gratia Dei quæ liberat nos commendat se nobis, ut commendatos habeat nos. Hoc in isto Psalmo canitur, de que cum Vestra Charitate loqui suscepimus. Aderit Dominus, ut sic eam corde concipiam, quomodo dignum est; et sic eam promam, quomodo expedit vobis. Multum enim movet Dei amor et timor: timor Dei, quia justus est; amor, quia misericors est. « Quis enim ei diceret: Quid fecisti²: » si damnaret injustum? Quanta ergo misericordia ejus, ut justificet injustum? Ex hoc prælectum nobis et Apostolum audivimus eandem maxime gratiam commendantem: de cujus commendatione habebat Judæos inimicos, velut de Legis littera præsumentes, et tanquam justitiam suam diligentes atque jactantes; de quibus dicit: « Testimonium perhibeo illis, quia zelum Dei habent, sed non secundum scientiam. » Et tanquam ei diceretur, « Quid est enim habere zelum Dei non secundum scientiam? » subjecit continuo, « Ignorantes enim Dei justitiam, et suam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti³. »

¹ 2 Tim. iv, 8. — ² Sap. xii, 12. — ³ Rom. x, 2, 3.

Gloriantes, inquit, tanquam de operibus, excludunt a se gratiam; et tanquam de sanitate sua falsa præsumentes, respuunt medicinam. Contra tales enim et Dominus dixerat: « Non veni vocare justos, sed peccatores » in pœnitentiam: non est opus sanis medicus, sed male » habentibus¹. » Hæc est ergo tota scientia magna, hominem scire quia ipse per se nihil est; et quoniam quidquid est, a Deo est, et propter Deum est. « Quid enim » habes, inquit, quod non accepisti? Si autem et accepisti, » quid gloriaris quasi non acceperis?² » Hanc gratiam commendat Apostolus: hinc habere meruit inimicos Judæos, de littera Legis et de sua justitia gloriantes. Hanc ergo commendans in lectione quæ lecta est, sic ait: « Ego enim » sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari » Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei³. Sed ideo » misericordiam, inquit, consecutus sum, quia ignorans » feci in incredulitate. » Deinde paulo post, « Fidelis sermo » est, inquit, et omni acceptione dignus, quia Christus » Jesus venit in mundum peccatores salvos facere, quorum » primus ego sum. » Numquid ante illum non erant peccatores? Quid est ergo, « Primus ego? » Antecedens omnes non tempore, sed malignitate. « Sed ideo, inquit, » misericordiam consecutus sum, ut in me ostenderet » Christus Jesus omnem longanimitatem, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam⁴: » id est, ut unusquisque peccator et iniquus jam de se desperans, jam habens quasi gladiatorium animum, ut ideo faciat quidquid vult, quia necessario damnandus est, respiciat tamen ad apostolum Paulum, cui tanta crudelitas, tantaque malitia a Deo donata est; et, non de se desperando, convertatur ad Deum. Hanc ergo gratiam commendat nobis Deus et in isto Psalmo: intueamur il-

¹ Matth. ix, 24. — ² I Cor. iv, 2. — ³ Id. xv, 9. — ⁴ I Tim. i, 13, 15 et 16.

lum, et videamus an ita sit, an forte ego aliter suspicer. Etenim arbitror hunc eum habere affectum, et hoc omnibus prope suis syllabis resonare: id est, hoc nobis commendare, gratiam Dei gratuitam, quæ nos liberat indignos, non propter nos, sed propter se: ut etiamsi non hoc dicerem, neque hoc prælocutus essem, quilibet medioeris cordis homo, attende audiens verba ejusdem Psalmi, saperet hoc; et forte ipsis verbis, si aliud habebat in corde, mutaretur, et fieret quod hic sonat. Quid est hoc? Ut tota spes nostra in Deo sit, nihilque de nobis tanquam de nostris viribus præsumamus; ne nostrum facientes quod ab illo est, et quod accepimus amittamus.

II. Titulus ergo est Psalmi hujus, ut solet titulus indicans in limine quid agatur in domo: « Ipsi David filiorum Jonadab, et eorum qui primi captivi ducti sunt¹. » Jonadab homo fuit quidam, commendatus nobis ex prophetia Jeremiæ, qui filiis suis præceperat ut vinum non biberent, neque in domibus, sed in tabernaculis habitarent. Præceptum autem patris filii tenuerunt et servaverunt, et ex hoc benedici a Domino meruerunt². Dominus autem hoc non præceperat, sed pater ipsorum. Sic autem hoc acceperunt, et tanquam præceptum a Domino Deo suo; quia etsi Dominus non præceperat, ut non biberent vinum, et in tabernaculis habitarent; præceperat tamen Dominus, ut filii patri obedirent. In ea ergo re sola filius non debet obedire patri suo, si aliquid pater ipsius jusserit contra Dominum Deum ipsius. Neque enim debet irasci pater, quando ei præponitur Deus. Ubi autem hoc jubet pater, quod contra Deum non sit; sic audiendus est, quomodo Deus: quia obedire patri jussit Deus. Benedixit ergo Deus filios Jonadab propter obedientiam, eosque objecit inobedienti populo suo, exprobrans quia

¹ Psal. LXX, 1. — ² Jerem. xxxv, 6-10.

cum filii Jonadab obedientes essent patri suo, illi non obedirent Deo suo. Cum autem ageret ista Jeremias, id agebat cum populo Israël, ut pararent se ad captivitatem ducendos esse in Babyloniam, et non resisterent voluntati Dei, nec sperarent aliud, nisi quia futuri essent captivi. Videtur ergo inde coloratus titulus hujus Psalmi, ut cum dixisset: «Filiorum Jonadab;» subjiceret, «Et eorum qui » captivi ducti sunt:» non quia filii Jonadab captivi ducti sunt, sed quia illis qui captivi ducendi erant oppositi sunt filii Jonadab, quia patri obedientes erant; ut intelligerent illi propterea se fieri captivos, quia Deo obedientes non fuerunt. Accedit etiam quia Jonadab interpretatur Domini Spontaneus. Quid est hoc, Domini spontaneus? Deo voluntate libenter serviens. Quid est, Domini spontaneus? «In me sunt, Deus, vota tua, quæ reddam laudis tibi¹.» Quid est, Domini spontaneus? «Voluntarie sacrificabo » tibi².» Si enim disciplina apostolica servum monet, ut homini domino suo, non tanquam ex necessitate, sed ex voluntate serviat, et libenter serviendo se in corde liberum faciat; quanto magis Deo tota, et plena, et libenti voluntate serviendum est, qui videt ipsam voluntatem tuam? Nam si servus tibi non ex animo serviat, manus ejus, faciem ejus, præsentiam ejus potes videre, cor ejus non potes: et tamen ait illis Apostolus: «Non » ad oculum servientes.» Et quid est, «Non ad oculum? » Quid ergo, visurus est dominus meus quomodo illi serviam, ut dicas mihi: «Non ad oculum servientes?» Adjecit, «Sed quasi servi Christi.» Dominus homo non videt, sed Dominus Christus videt. «Ex animo, inquit, » cum bona voluntate³.» Talis fuit Jonadab, id est, hoc nomen ipsius interpretatur. Qui sunt ergo «Qui primi » captivi ducti sunt?» Ducti sunt filii Israël captivi primi,

¹ Psal. LV, 12. — ² Id. LIII, 8. — ³ Ephes. VI, 6, 7.

et secundi, et tertii: sed pro his Psalmus, aut de his Psalmus, qui primi ducti sunt, non hoc sonat: idem ipse Psalmus discussus, perscrutatus, interrogatus omnibus versibus suis aliud tibi dicit, non de illis se loqui, qui homines nescio qui, nescio quando, irruentibus hostibus, in Babyloniam captivi ducti sunt ex Jerusalem. Sed dicit Psalmus, quid, nisi quod audistis ab Apostolo? Commendat nobis gratiam Dei; commendat nobis, quia nos per nosmetipsos nihil sumus: commendat nobis, quia quidquid sumus, illius misericordia sumus; quidquid autem ex nobis sumus, mali sumus. Quare ergo, «Captivi?» et quare nomine captivitatis commendatur ipsa gratia liberatoris? Aperit, ipse dicit Apostolus: «Condelector legi » Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam » legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, » et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in » membris meis.» Ecce habes duci captivum. Quid ergo commendat iste Psalmus? Quod sequitur ibi Apostolus; «Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis » hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum¹.» Quare ergo «Primi?» Nam dictum est, quare «Captivi.» Quantum arbitror, et hoc elucet. Quoniam in comparatione filiorum Jonadab omnis inobedientia culpata est. Per inobedientiam autem captivi facti sumus, quia ipse Adam non obediendo peccavit². Dictum est autem ab eodem Apostolo, quod et verum est, «Quia omnes in Adam moriuntur, in quo omnes peccaverunt³.» Mirito et «Primi ducti sunt captivi: quia primus homo » de terra terrenus, secundus homo, de cælo celestis: » qualis terrenus, tales et terreni; qualis celestis, tales » et celestes. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem ejus qui de cælo est.» Primus homo

¹ Rom. VII, 22-25. — ² Gen. III, 6. — ³ 2 Cor. XV, 22, et Rom. V, 12.

captivos nos fecit, secundus homo nos de captivitate liberavit. « Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita et in » Christo omnes vivificabuntur¹. » Sed in Adam moriuntur per carnis nativitatem, in Christo liberantur per cordis fidem. Non erat in potestate tua ut non nascereris ex Adam : est in potestate tua ut credas in Christum. Quantumcumque ergo ad primum hominem pertinere volueris, ad captivitatem pertinebis. Et quid est, pertinere volueris? aut quid est, pertinebis? Jam pertines : exclama, « Quis me liberabit de corpore mortis hujus²? » Audiamus ergo istum hoc exclamantem.

III. « Deus in te speravi, Domine, non confundar in » æternum. » Jam confusus sum, vel non in æternum. Quomodo enim non est confusus, cui dicitur : « Quem » fructum habuistis in his, in quibus nunc erubescitis³? » Quid ergo fiet, ne confundamur in æternum? « Accedite » ad eum, et illuminamini, et vultus vestri non erubescit⁴. » Confusi estis in Adam : recedite ab Adam, accedite ad Christum, et jam non confundemini. « In te » speravi, Domine, non confundar in æternum. » Si in me confundor, in te non confundar in æternum.

IV. « In tua justitia erue me, et exime me⁵. » Non in mea, sed in tua : si enim in mea, ero ex illis de quibus ille ait : « Ignorantes Dei justitiam, et suam justitiam » lentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti⁶. » Ergo, « In tua justitia, » non in mea. Quia mea quid? Præcessit iniquitas. Et cum ero justus, tua justitia erit : quia justitia mihi abs te data justus ero; et sic erit mea, ut tua sit, id est, abs te mihi data. In eum enim credo qui justificat impium, ut deputetur fides mea ad justitiam⁷. Erit ergo et sic justitia mea; non tamen tanquam propria

¹ I Cor. xv, 22 et 47-49. — ² Rom. vii, 24. — ³ Id. vi, 21. — ⁴ Psal. xxxiii, 5. — ⁵ Id. lxx, 2. — ⁶ Rom. x, 3. — ⁷ Id. iv, 5.

mea, non tanquam a me ipso mihi data : sicut putabant illi qui per litteram gloriabantur, et gratiam respuebant. Nam dictum est alio loco : « Judica me, Domine, secundum justitiam meam¹. » Certe non gloriabatur in sua justitia. Sed revoca ad Apostolum : « Quid enim habes » quod non accepisti²? » et sic dic justitiam tuam, ut memineris quod acceperis eam, et non eam invidias accipientibus. Nam et ille Pharisæus, tanquam a Deo accepisset, dicebat : « Gratias tibi, quia non sum sicut cæteri » homines. » Gratias tibi : Bene. « Quia non sum sicut » cæteri homines : » Quare? Inde enim te delectat quia bonus es, quod alter malus est? Denique quid addidit? « Injusti, raptores, adulteri, sicut et Publicanus iste. » Hoc jam non est exultare, sed insultare. Ille autem captivus, « Nec oculos ad cælum audebat levare, sed percutiebat pectus suum, dicens : Domine, propitius esto » mihi peccatori³. » Parum itaque est, ut illud quod in te est bonum agnoscas quod a Deo sit, nisi etiam inde non te extollas super illum qui nondum habet; qui fortasse cum acceperit, transiet te. Quando enim erat Saulus Stephani lapidator⁴, quam multi erant Christiani quorum erat ille persecutor? Tamen quando conversus est, omnes qui se præcesserant superavit. Ergo dic Deo quod audis in Psalmo : « In te speravi, Domine, non confundar in æternum : in tua justitia, non in mea, erue » me, et exime me. Inclina ad me aurem tuam. » Et hæc confessio est humilitatis. Qui dicit : « Inclina ad me : » confitetur quia jacet tanquam æger prostratus medico stanti. Denique vide quia æger loquitur : « Inclina ad me » aurem tuam, et salvum me fac. »

V. « Esto mihi in Deum protectorem. » Non ad me ja-

¹ Psal. vii, 9. — ² I Cor. iv, 7. — ³ Luc. xviii, 11-13. — ⁴ Act. vii, 59.

cula inimici perveniant : ego enim me protegere non possum. Et parum est, « In protectorem : » addidit, « Et in » locum munitum, ut salvum facias me¹. In locum munitum » mihi esto, tu esto locus munitus meus. Ubi est quod ab illo fugiebas Adam, et te inter paradisi ligna abscondebas? Ubi est quod ejus faciem formidabas, ad quem gaudere consueveras²? Abiisti, et periisti : captivatus es, et ecce visitaris, et ecce non dimitteris; et ecce dimittuntur nonaginta-novem oves in montibus, et quæritur ovis perdita : et ecce dicitur de inventa ove : « Mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est³. » Ecce ipse Deus factus est locus refugii tui, qui primo erat metus fugæ tuæ. « In locum munitum, » inquit, mihi esto, » ut salvum facias me. » Non ero salvus nisi in te : nisi tu fueris requies mea, sanari non poterit ægritudo mea. Leva me a terra; in te jaceam, ut surgam in locum munitum. Quid munitius? Cum ad illum locum confugeris, dic mihi quos adversarios formidabis? quis insidiabitur, et perveniet ad te? Nescio quis dicitur de montis vertice clamasse, cum imperator transiret : Non de te loquor : respexisse ille dicitur et dixisse : Nec ego de te. Contempserat imperatorem cum insignibus armis, et exercitu potente. Unde? De loco munito. Si securus ille in alta terra, quomodo tu in eo a quo factum est cælum et terra? « Esto » ergo mihi in Deum protectorem, et in locum munitum, » ut salvum facias me. » Ego si mihi alium locum elegero, salvus esse non potero. Elige certe homo, si inveneris munitiorem. Non est ergo quo fugiatur ab illo, nisi ad illum. Si vis evadere iratum, fuge ad placatum. « Quoniam firmamentum meum, et refugium meum es tu. » Firmamentum meum, » quid est? Per te sum firmus, et ex te sum firmus. « Quoniam firmamentum meum, et

¹ Psal. lxx, 3. — ² Gen. iii, 8. — ³ Luc. xv, 4 et 24.

» refugium meum es tu : » ut fiam firmus ex te, sicubi fuero infirmatus in me, refugiam ad te. Firmum enim te facit gratia Christi, et immobilem adversus omnes tentationes inimici. Sed ibi est et humana fragilitas, ibi est adhuc prima captivitas, ibi est et lex in membris repugnans legi mentis, et captivum volens ducere in lege peccati¹ : « Adhuc corpus quod corrumpitur, aggravat animam². » Quantumlibet firmus sis ex gratia Dei, quando adhuc portas terrenum vas, in quo thesaurus est Dei, aliquid etiam de ipso vase fictili formidandum est³. Ergo « Firmamentum meum es tu, » ut firmus sim in hoc sæculo adversus omnes tentationes. Sed si multæ sunt, et turbant me, « Refugium meum tu est. » Ad hoc enim confitebor infirmitatem meam, ut sim timidus tanquam lepus, quia spinis plenus tanquam ericius. Et ut in alio Psalmo dicitur : « Petra est refugium ericiis et leporibus⁴ : Petra autem erat Christus⁵. »

VI. « Deus meus, erue me de manu peccatoris⁶. » Generaliter peccatores, inter quos laborat iste, qui de captivitate jam liberandus est : iste qui jam clamat, « Infeelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis » hujus? Gratia Dei per Jerum Christum Dominum nostrum⁷. » Intus est hostis, lex illa in membris; sunt et foris hostes : quo clamas? Ad illum, cui clamatum est : « Ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis » parce servo tuo⁸. » Ergo, « Salvum me fac, » cum dicitur, ab ægritudine tua dicitur interiore, id est, ab iniquitate tua, ab ea qua captivus es, ab ea qua ad primum hominem pertines, ut inter primos captivos clames. Salvus autem factus ab iniquitate tua, vide jam et de iniqui-

¹ Rom. vii, 23. — ² Sap. ix, 15. — ³ 2 Cor. iv, 7. — ⁴ Psal. ciii, 18. — ⁵ 1 Cor. x, 4. — ⁶ Psal. lxx, 4. — ⁷ Rom. vii, 24, 25. — ⁸ Psal. xviii, 13, 14.

tatibus alienis, inter quos tibi necesse est vivere quousque vita ista finiatur. Et quousque? Ecce finitur tibi: numquid finitur Ecclesiae, nisi in fine saeculi? Iste autem unus homo, unitas Christi, clamat has voces. Necesse est ergo, ut multi exeuntes de hoc corpore fideles jam sint in illa requie, quam praestat Deus spiritibus fidelium: sed hic sunt adhuc membra Christi, in his, qui in hac vita degunt, in his qui postea nascentur. Ergo usque in finem saeculi erit hic iste homo, qui clamat a peccatis suis liberari, et a lege membrorum repugnante legi mentis. Deinde inter peccata aliorum inter quos necesse est ut vivat usque in finem. Sed duo habent genera peccatores isti: alii sunt qui Legem acceperunt; alii sunt qui non acceperunt: omnes Pagani Legem non acceperunt, omnes Judaei et Christiani Legem acceperunt. Ergo generale nomen est peccator; aut Legis transgressor, si accepit Legem; aut tantummodo iniquus sine Lege, si non accepit Legem. De utroque genere loquitur Apostolus, et dicit: « Qui sine » Lege peccaverunt, sine Lege peribunt, et qui in Lege » peccaverunt, per Legem judicabuntur¹. » Tu autem qui inter utrumque genus gemis, dic Deo quod audis in Psalmo: « Deus meus, erue me de manu peccatoris. » Cujus peccatoris? « De manu Legem praetereuntis et iniqui. » Est quidem et iniquus Legem praeteriens, non enim non iniquus qui Legem praeterit: sed omnis Legem praeteriens iniquus est, non omnis iniquus Legem praeterit. « Ubi » enim non est Lex, ait Apostolus, nec praevericatio². » Qui ergo Legem non acceperunt, iniqui dici possunt, praevericatores non possunt. Judicantur utriusque secundum merita sua. Sed ego qui de captivitate volo liberari per gratiam tuam, clamo ad te, « Libera me de manu » peccatoris. » Quid est, de manu ejus? De potestate ejus,

¹ Rom. II, 12. — ² Id. IV, 15.

ne cum saevit, adducat ad consensionem; ne cum insidiatur, persuadeat iniquitatem. « De manu Legem praetereuntis et iniqui. » Responde illi: Quid te quaeris liberari de manu Legem praetereuntis et iniqui? Noli consentire; sed si saevit, patiens esto, tolera. Sed quis tolerat, si deserat ille qui fit locus munitus? Quare ergo dico: « Libera me de manu Legem praetereuntis et iniqui? » Quia non est in me ut patiens sim, sed in te qui donas patientiam.

VII. Denique sequitur quare hoc dico: « Quoniam, tu » es patientia mea. » Jam si patientia, recte et quod sequitur, « Domine, spes mea a juventute mea¹. » Ideo patientia mea, quia spes mea: an potius ideo spes mea, quia patientia mea? « Tribulatio, ait Apostolus, patientiam operatur, patientia probationem, probatio autem » spem, spes vero non confundit². » Merito in te speravi, Domine, non confundar in aeternum. « Domine, » spes mea a juventute mea. » A juventute tua, Deus spes tua? Nonne et a pueritia tua, et ab infantia tua? Plane, inquit. Nam vide quid sequitur, ne hoc putares ita me dixisse: « Spes mea a juventute mea, » quasi nihil profuerit Deus infantiae vel pueritiae meae; audi quod sequitur: « In te confirmatus sum ex utero. » Audi adhuc: « De ventre matris meae tu es protector meus³. » Quare ergo, « A juventute mea, » nisi ex quo in te coepi sperare? Ante enim non in te sperabam, quamvis tu fueris protector meus, qui me salvum perduxisti ad tempus, quo in te discerem sperare. A juventute autem mea coepi in te sperare, ex quo me adversus diabolum armasti, ut in procinctu exercitus tui armatus fide tua, charitate, spe, caeterisque donis tuis confligerem adversus invisibiles inimicos tuos, audiremque ab Apostolo, « Non est nobis

¹ Psal. LXX, 7. — ² Rom. V, 3. — ³ Psal. LXX, 6.

» colluctatio adversum carnem et sanguinem, sed adversus principatus et potestates et rectores mundi tenebrarum harum, adversus spiritualia nequitiae¹. » Ergo juvenis est qui pugnat contra ista : sed quamvis juvenis sit, cadit, nisi ille sit spes ejus cui clamat : « Domine, » spes mea a juventute mea. »

VIII. « In te cantatio mea semper. » Numquid ex quo in te sperare cœpi usque nunc? Sed, « Semper, » Quid est, « Semper? » Non tantum tempore fidei, sed et tempore speciei. « Nunc enim quandiu sumus in corpore, » peregrinamur a Domino ; per fidem enim ambulamus, » non per speciem² : » veniet tempus ut videamus quod non visum credimus : viso autem quod credimus, lætābimur : viso autem quod non crediderunt impij confundentur. Tunc veniet res, cujus est modo spes. « Spes enim » quæ videtur, non est spes. Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus³. » Modo ergo gemis, modo in locum refugii curris, ut salvus fias; modo in infirmitate positus medicum rogas : quid, cum acceperis perfectam etiam sanitatem, quid cum effectus fueris æqualis Angelis Dei⁴, jam forte istam gratiam, qua liberatus es, oblivisceris? Absit. « In te cantatio mea » semper. »

IX. « Tanquam prodigium factus sum multis⁵. » Hic tempore spei, tempore gemitus, tempore humilitatis, tempore doloris, tempore infirmitatis, tempore vocis a compedibus; hic ergo quid? « Tanquam prodigium factus sum multis. » Unde, « Tanquam prodigium? » Unde mihi insultant qui me prodigium putant? Quia credo quod non video. Illi enim beati in his quæ vident, exultant in potu, in luxuria, in scortationibus, in avaritia, in divi-

¹ Ephes. vi, 12. — ² 2 Cor. v, 6. — ³ Rom. viii, 24. — ⁴ Matt. xxii, 30. — ⁵ Psal. lxx, 7.

tiis, in rapinis, in sæcularibus dignitatibus, in dealbatione lutei parietis, in his exultant : ambulo autem ego in viam dissimilem, contemnens ea quæ præsentia sunt, et timens etiam prospera sæculi, nec alicubi securus nisi in promissis Dei. Et illi, « Manducemus et hibamus, cras » enim moriemur¹. » Quid ais? Repete, « Manducemus, » inquit, et bibamus. » Age, quid postea dixisti? « Cras » enim moriemur. » Terruisti, non seduxisti. Plane hoc ipso quod postea dixisti, incussisti mihi timorem, ne tibi consentiam. « Cras enim moriemur, » dixisti : et præcessit, « Manducemus et hibamus. » Cum enim dixisses, « Manducemus et hibamus : » adjunxisti, « Cras enim » moriemur. » Audi contra a me : « Imo jejunemus et » oremus, cras enim moriemur. » Hanc viam tenens arctam et angustam, « Tanquam prodigium factus sum » multis : sed tu adjutor fortis. » Adesto, o Domine Jesu, qui mihi dicas : Noli deficere in via angusta, ego prior transii, ego sum ipsa via², ego duco, in me duco, ad me perduco. Ergo quamvis « Prodigium factus sum » multis : » tamen non timebo, quia « Tu adjutor fortis. »

X. « Repleatur os meum laude, ut hymno dicam gloriam tuam; tota die magnificentiam tuam³. » Quid est, « Tota die? » Sine intermissione. In prosperis, quia consolaris; in adversis, quia corrigis : antequam essem, quia fecisti; cum essem, quia salutem dedisti : cum peccassem, quia ignovisti; cum conversus essem, quia adjuvisti; cum perseverassem, quia coronasti. Ita plane « Repleatur os » meum laude, ut hymno dicam gloriam tuam; tota die » magnificentiam tuam. »

XI. « Ne projicias me in tempore senectutis⁴. Spes » mea a juventute mea, ne projicias me in tempore senectutis. » Quod est hoc tempus senectutis? « Cum defi-

¹ 1 Cor. xv, 32. — ² Joan. xiv, 6. — ³ Psal. lxx, 8. — ⁴ Ibid. 9.